Edebiyat DÜNYASI

EDEBİYAT
SANAT
FİKİR
AKTÜALİTE

Sayı: 22 — 15 Aralık 1949 — Her ayın 1 ve 15 inde İstanbul'da çıkar — Fiatı: 15 Kuruş

SÖYLEV VERMEK SANATI

Son günlerde Ziya Gökalp, Namık Kemal ve Yahya Kemal için üç ayrı büyük toplantı ve tören yapıldı. Her üçünde de hatipler coşkun, sinirli, heyecanlı sesleriyle söylevler verdiler. Söylev verenin kimsenin sesini yerine göre ve belli ölüçüde yükseltip alçaltması elbette faydalıdır. Ancak söylev vermenin sırf bağırıp çağırma veya bilinen şeylerin tekrarı olduğunu sanmıyoruz. Eğer söylev hiç manâsı olmayan bazı sözlerden ibaretse kısa veya sürekli bir alkıştan sonra kimsenin aklında bir şey kalmaz. Üstelik aydın bir çevrede dinliyenlerin coşması için illâ ses kuvveti gerekmez. Belki mâna onları daha fazla coşturur, daha derinlere, daha köklü bir ilgiye sürükler. Şiirde de böyle değil midir?.

Bugün artık şiirimiz sırf şekil güzelliğinden sıyrılmış, bir manâ güzelliğine geçmemiş midir? Aynı gelişmeyi siyaset alanında da görmüyor muyuz? Evvelki yıldı galiba, Vâ-Nû. nun C. H. P. kongrelerini anlatan bir yazısını okumuştum: «Artık, diyordu Vâ-Nû, bütün güçlerini seslerine verip haykıranlar dinleyenler üzerinde pek öyle tesir yaratamıyorlardı, hattâ kongrede aksine bir hava bile doğabiliyordu. Buna mukabil ağırbaşlı, mâkul, mânalı konuşanlar en büyük alkışı topluyorlardı»

Söylev vermek isteyenlerin veya söylev vereceklerin bu gerçeği hatırdan çıkarmamaları gerektiğine inanıyoruz.

Edebiyat Dünyası

Güz Sarhoşluğu

Eski bir şarap gibi burdu dudakları
Testilerle boşalan yaşamak sevinci güzde;
Uğulda, uğulda, uğulda sonbahar rüzgârı!
Bir dal kırabilir misin bakalım gönlümüzde.

Ahmet Muhip DIRANAS

Yahya Kemal yahut 65 inci Bahar

Sabahattin HÜSNÜ

2 Aralık günü büyük bir gündü. O gün İstanbulda üç saat ara ile iki büyük tören yapıldı. İlki Vatan şairi Namık Kemal'in 61 inci ölüm yıldönümü dolayisiyle Üniversite Talebe Birliğinin Eminönü Halkevinde tertiplediği törendi. Bu tören üzerinde fazla durmıyacağım. Çünkü her sene yapılan anma törenlerinden pek farklı değildi. Gençler fazla olarak sadece bağımsız Üniversitede Namık Kemalin bir büstünün bulunması dileğinde bulundular.

Fakat ikincisi, Yahya Kemal'in 65 inci doğum yıldönümü dolayısile yapılan törne fevkalâde idi. Yahya Kemal'in sanatı bu törene lâyık mıydı, değil miydi, burada bu denklemin tartışmasına girmek bana düşmez, esasen sonsayfamızda bu konuda bir de anket hazırlamış bulunuyoruz, ilgilenen okuyucularımız çeşitli fikirlerin çarpışmasını bu ankette daha somut (nitişahlıas), daha ayrıntılı (tafsilâtlı) olarak bulabilirler. Ben doğrudan doğruya olayın kendisine ol-ağan üstü önem vermekteyim. Tören dolayısiyle, hem de hafta arası bir iş günü olmasına rağmen, binleri aşan bir halk kitlesi Üniversite konferns salonunu hıynca hınç doldurmuştu. Ayni tören radyo ile de yayınlanmış, ve Türkiyenin diğer illeriyle birlikte eminim milyona yakın bir dinleyici kitlesi bulmuştu. Ve bu tören üzerine ve Yahya Kemal için yazılan yazılar, bir kaç günlüğüne bile olsa, gazetelerde halkın artık doyuksadığı, bıkıp usandığı siyaset yazılarının yerlerini alabildiler.

Bu büyük ilgi bir bakıma sanatın bir zaferi değil midir? Türkiye'de bu güne kadar hiç bir şaire, hiç bir sanat adamına nasip olmayan şey Yahya Kemal'e olmuştur. Fikret gibi, Haşim gibi daha bir çok sanatçılar sağlıklarında böyle bir jübile göremeden öldüler. Yahya Kemal'in 65 inci doğum yıldönümü dolayısiyle yapılan tören bu bakımdan sanat hayatımızda çok büyük bir devrenin başlangıcı sayılabilir, yahut bunun böyle olması temenni edilir. Sanat sevgisi bu yoldan yayılır. Bu hareket, bu kalabalık kitle, büyük bir halk çoğunluğunda kapalı da olsa, az da olsa, hattâ anlamadan da olsa (Çünkü eminim Yahya Kemal jübilesine gelenlerin ço-ğu Yahya Kemal'i belki de hiç anlamadan geldiler) bir sanat sevgisinin bulunduğunu bize anlatmıştır.

Bu sevginin, bu ilginin sürekli olmasını, köklü olmasını gönül ne çok isterdi!

YÜREK

Yumruk biçiminde bir şey
Kan kırmızı et parçası
Gümbür gümbür atar durur
Göğsümün sol tarafında

Hayat aşk iylik cesaret
Ne varsa bu yürektedir
Bu yürek durmuyagörsün
Kodunsa bul dünyaları

Yüreğim benim bir tanem
Velinimetim efendim
Durma çarp vur ses ver aman
Aşık kulağım sendedir

Cahit Sıtkı TARANCI

— Ziya Gökalp'i anma törenine dair —

Muallimler Birliğinin Üniversite Konferans salonunda tertiplediği münakaşalı toplantıdan bahsetmek istiyorum. Tartışma konusu Ziya Gökalp'ın ayrı iki şey halinde ortaya attığı kültür ve Medeniyet anlamları idi. Bir iktisatçı yazarın, Nizamettin Âli Sav'ın Cumhuriyette (1) tenkit ettiği bu mesele üzerinde gerek davetliler, gerekse toplantıya katılanlar konuşacaklardı. Mesele hakkında bir mukaddeme yapması ve tartışmayı idare etmesi Peyami Safa'dan istenmişti. Ayrıca Şekip Tunç, Z. F. Fındıkoğlu, H. Z. Ülken gibi kürsü sahibi kişiler ve Gökalp'in damadı, Kâzım Nâmi Duru, Emin Âli Çavlı gibi zatların konuşması da sağlanmıştı. Fakat asıl tartışmaya sebep olan yazının sahibi, Dr. Nizamettin Âli Sav gelmemişti. Konuşma bu kişiler arasında ve dışarıdan katılan bir kaç şahsın da iştirakiyle yapıldı. Toplantıyı açan Peyami Safa, Dr. Nizamettin Âli Sav'ın yazısını ele alarak burada tartışmayı mucip gördüğü iki noktayı cevaplandırdı. Ondan sonra söz alanların da genel olarak Nizamettin Âli'ye çattıkları, onu bilgisizlikle suçlandırdıkarı görüldü. Fakat kendisini toplantıda hazır bulunmadığı halde makalenin tam metninin okunmasına lüzum görülmedi. Oysaki yazıdan alınaniki cümle, fikritam olarak anlaşmaktan çok uzaktır. İtiraz edilen düşüncelerden biri şudur:

«Bergson ve Dürkhaym bizzat sistem sahipleri değillerdir! Bergson, felsefe kitaplarında orijinal felsefesinden bahsolunan filozoflar arasında görülmez; Dürkhaym bir sosyoloji sistemi tesis edeyim derken genç yaşında ölerek eserini yarıda bırakmıştır. Tatlı dille yazmasını bilen bu iki frenk düşünücüsünü mezcederek hangi sistem hallüan çıkarılabilirdi? Onun için Ziya Gökalpta eklektik bilgi çoktur. Sistem hayır.»

İkincisi:

«Gözlerimizin önünde bugün Batı medeniyeti ve kültürü kül olarak girmektedir. Yirmi beş yıl önce başlıyan bu kayıtsız şartsız cereyan ilerliyor. Sanıyoruz ki, Gökalp, bu hali görseydi, ona karşı duracaktı.»

Ziya Gökalp Kültür ve Medeniyet kavramlarını birbirinden ayırdığına göre, bu sorunun mantıkî olması icabettiği halde, mesele başka türlüleştirildi. Evvelâ Berkson, bilhassa Dürkhaym övüldü. Sonra Ziya Gökalp'in ileri görüşü olduğu anlatıldı. Ve hattâ 16 sayfalık bir programla C. H. P. nin esaslarını ilk olarak onun kurduğu söylenildi. ((Z. F. Fındıkoğlu tarafından) Ve bir, iki kişi müstesna. Batı medeniyetinin alınması fakat kültürünün alınmaması üzerinde ayak diredi. Bunu iddia edenler Kültür'ün millî olduğunu savunuyor ve Ziya Gökalpı haklı buluyorlardı.

Genç bir aydın, Selâhattin Hakkı bir ara söz alarak şunları söyledi:

«Ben dedi, buraya ne Gökalp'la akraba olduğum için - damadına telmih - ne de kitabımın reklamını yapmak için - Kâzım Nami Duru'ya tariz - gelmedim. . . . Kültür ve medeniyet biribirinden ayrılmaz. Mademki yüzyıldanberi Batıyı benimsemeye çalışıyoruz, o halde tek taraflı olarak yalnız medeniyeti alalım, diyemeyiz. Birini aldık mı öteki de gelecektir. Biz istemesek bile kendini zorla kabul ettirecektir. Eğer ki medeniyeti tek başına almış olsaydık, bugün Peyami Safa Bey bu masada değil, fakat bir rahle üzerinde bağdaş kurup oturmıya mecbur olacaktı.»

Bu heyecanlı konuşmaya pek çok kişi karşılık vermek için söz aldı ama hiç biri ikna edici bir cevap veremedi. Gariptir ki Teknik Üniversite de asistan olduğunu söylüyen bir zat, Japonyayı örnek göstermek gafletinde bulundu. Ona göre Japonlar Batı medeniyetini almışlar ama kendi millî kültürlerini de korumuşlar. Bunu: oturduğu yerden:

«Sonu ne oldu?» diye soran Selâhattin Hakkı'ya asistan: «Sonundan bize ne!» gibi gülünç bir cevap vermek zorunda kaldı.

Hilmi Ziya Ülken'in sosyolojik açıklaması ilgi ile takip edildi. Profesör tartışmanın en esaslı konuşmasını yaparak şu neticeyi belirtti:

«Kültür, bir cemiyette yaratılmış kıymetlerin heyetimecmuasıdır. Medeniyet, bunların eşya halindeki tezahürüdür. Mesele kültür almakta değil, kültür yaratmanın ustalığını öğrenmektedir.» İnsanlık tarihi boyunca bu daima şöyle olmuştur. Yunanlılar Romalılara, Romalılar İtalyanlara, İtalyanlar Fransızlara, Belçika, Hollandalılara, Fransızlar, Almanlara, Belçika ve Hollandalılar İngilizlere, onlar da Amerikalılara hocalık etmişlerdir. Garp kültür ve medeniyeti seviyesinde aydınlanmak istiyen cemiyetir, bu tarihî tecrübeler yekûnundan faydalanmak zorundadırlar. Bu gün her aydın kişinin şahsında butecrübeleringenel sonuçları bir kere daha tekrarlanır. Lévy-Bruhl 30 sene önce İstanbul'a geldiğinde bir şoför tipinden bahsetmişti. Bugün bir Zenci şoför de otomobili yürütebilir. Ama esas olan onun fizik esaslarına nüfuz edebilmektir. Otomobil teknik bir netice bir medeniyet eseridir. Onu meydana getiren fizik esaslarsa kültür tarafıdır Bir medeniyet kalıbı içine kültür aktarma suretiyle alınamaz. Kültür yaratılan bir şeydir. Onu yaratmasını öğrenmek lâzımdır.»

Fikir hayatımızda bir hareket yaratması beklenen «Kültür ve Medeniyet» meselesi daha pek çok tartışmalara konu olacak kadar bereketli bir kaynaktır. Bütün aydınlarımızı bu konu üzerinde düşünmeye davet ederiz. Burada sadece bir tartışmayı bildirmekle yetindik. Görüşümüzü bir başka yazıda açıklıyacağız.

(1) 11 Kasım 1949

FAHİR ONGER

SÖZ ARAMIZDA

İkimiz de herkes gibiyiz.
Neden kendi bakışlarını bırakıp
Yapmacık gözlerle bakar,
Neden çerçevesini bozarım dudaklarımın?
Allı pullu tanıtlara kim kanar!.

Söz aramızda.
İkimiz de herkes gibiyiz
Çırılçıplak olduğumuz zaman.
Vücudumuz doğru söylüyor.
Elbiselerimiz yalan.

Özdemir Asaf

HATIRIM KALIR

Bazı şarkılar vardır, bittikten sonra başlar
Bazı sevdalar yaşandıktan sonra;
Ömürler yaşanır bazı
Bir şarkılıktır.

Sen girmezsen şarkılarıma
Şarkılarım yarım kalır
Bakmazsan gözlerime, bakmazsan
Hatırım kalır.

Sen girip yakmazsan lâmbamı
Her şeyim karanlıktadır.
Sarmadan ölürsem seni
Gözlerim arkadadır.

Çıkmışsan karşıma bunda yok
Kimsenin günâhı, vebali
Gel doldur, gel doldur avuçlarımı
Cömert pınarlar misâli.

Ne varsa gözlerinde, ne varsa
Ondan ölesi baştar
Gözlerinden bir şafak doğarsa
Her zerrem sarhoştur.

Sen girmezsen mısralarıma
Şiirlerim yarım kalır
Bakmazsan gözlerime, bakmazsan
Hatırım kalır.

Şinasi ÖZDENOĞLU

ER MEKTUBUDUR

Bir kez gönlümüz düşmüş güzele
Sevmişiz bir kez bu toprakları
Katiyen bozulmaz esas vaziyet
Şarkılarımız sulha dairdir
Zaferine Hakkın imanımız var

Sabahlaradek gözlerimiz göklerde
Yıldızlarla birlikte nöbet bekleriz
Solmasın diye gülleri yeryüzünün
Yüreğimiz tetikte kanımız uyanıktır
Keşfettik araziyi düşmanı yanıbaştan
Senin için seferberiz yaşamak
Belirdi mi ufukta kara bulutlar

Süngüler ucunda parlar öfkemiz
Hürriyet bizden taraf aşk bizden taraf
Nasıl bir güneşle bilenmiş gözlerimiz
Karanlıklarına inat dünyamızın
Köroğlu nara atar Bolu dağından

Yol görünmüş bir kere benim serime
İşlerim unutmasın aydınlıklar künyemi
Dostlar daima er kalacağımı
Mehmetçik olarak dünyaya selâm

BAŞARAN

GÜLİZAR

Bağımın kızı GÜLİZAR
Bilsen şimdi ne yaptığını [illegible]
Ellerin hamurdadır
Yüzün akpak un içinde
Gözlerin tandırdadır
Ateşin al al alevlenmesinde
Kalbin kiriştedir
Doğacak kuzu melemesinde...

GÜLİZAR
Aklından geçenler
YAR YAR YAR...

Elleri başak renklim
Gözleri mavi göklüm
Entarisi mor beneklim...
GÜLİZAR.

Ali Rıza ÖZER

FİKİR ve SANAT Eleştirmesi

AĞAÇLAR KONUŞUYOR

Şimdi ağaçlar konuşuyor. Çemberlitaştan Nuruosmaniyeye, Cağaloğlundan Sirkeciye kadar sokaklardaki ağaçlara irili ufaklı dergiler, gazeteler çakılıyordu. Bunların arasına birkaç gündür, basım hayatında söz sahibi olmuş ağırbaşlı olanları da karışlı. Köprüdeki tramvay direklerinde bile, bir zamanlar satışı elli binin üstünde oynamış yayın, acı acı sırıtıyor. Züppe bir fikir bezirgânlığı mı?. Değil! Sadece modada aşırılık veya klâsik Babıâli düşünüşünün büyük endüstri, daha açıkçası (magazin - gazete) karşısında iflâsı!

Bize göre ağaçların önünde itişip kakışarak fikir ve havâdis kapmağa yeltenen, manşet meraklısı, boynundaki suç yaftasını okuyan bir idam mahkûmunun seyircisinden daha az enteresan değildir ve köylüsü değil, sadece şehirlisinin sabah gittiği dükkândan alacağı ekmekle beeraber bir gazete isteyeceği âna kadar bu memlekette ağaçlar konuşacaktır.

Sinirlenmek elli kuruş

Son zamanlarda sayfa adedini azaltıp fiat yükseltmek dergilerimizde moda oldu. Yurt - Üniversiteliler Dergisi de bunlardan biri. Avuç içi kadar 16 sahife 50 kuruş. Gerçi fikir işi parayla ölçülmez ama, bu gibi şeylerde okuyucu çıkarı da pekâlâ hesaba katılabilir. Esasen dergi henüz Eylül sayısını yayınladığı için bu hususta konuşulsa bile bize dut yemek düşer.

Dergide yeniyle eski çarpışıyor. Kapakta Pablo Picasso'nun bir tablosu. İçindekilere gelince..

«Hepsi de çıktı bivefa
Süremedim sefa. . .»

Bunu en başa konmuş bir şiirden aldık. Bir de aşk edebiyatı yapan gayet kötü bir hikâye. Daha sonra birkaç gereksiz kitabı «imbikten geçirmişler».

Yazıyı imbikten geçiren adam şöyle diyor:

«—Bizim en insafsız bir tahlilimize tabi tutulsa ve imbiğin ince süzgecinden geçse, geride ne bir posa, ne de. . .»

Ve sonra boş kalan yerleri doldurmak için Hindistan bülteninden iki paragraf...

Picasso, böyle bir şiir dünyasının içinde olduğunu duysaydı, kapaktaki çerçevesinden firar ederdi.

KARŞI

Şiir meraklılarının beklediği *KARŞI*, nihayet çıktı. Yaprak ve diğer dergilerde okuduğumuz şiirlerden başka yenileri de yer almış. Orhan Veli, san'atta nasıl eskiye «karşı» durmuş ve yeni şiirin gelişmesine etkisini katmışsa, bu son çıkan kitabıyla da «aynı yolun yolcusu» olduğunu bize unutturmamış oluyor.

Metafizik anlamiyle yaşayan san'ata karşı kaymağa çalışan eski şiire. *(KARŞI)* ne kadar kuvvetli çıkarsa çıksın, yine bir püf noktası bırakmış. Bu, gerçek anlamdaki realizme KARŞI duran kapaktaki pozisyonun, Orhan Veli'nin içi san'at aşkiyle tutuşan havasiyle bağdaşamıyacağı hakikatidir.

Orhan Veli, Gelincik dergisinin çıplak kadın modellerinden birisi yerine kitabının kalbinin hiçbir şey bulamasa, iri puntolar'a adını koyabilirdi. Bu, kâfiydi... (okuyucularımız KARŞI hakkında güzel bir eleştirme yazısını gelecek sayımızda bulacaklardır.)

D. ÇINAR

Yataklı Vagon Yolcusu

İbrahim Zeki BURDURLU

Bekir Sıtkı Kunt'un dördüncü hikâye kitabı. Hikâyesi daha önce, "Memleket hikâyeleri, Talkısla Salkım Herkes kendi Hayatını Yaşar,, adlı kitaplariyle tanınmış, adı üzerine sözlerimizi çekmiştir. Biz bu yazımızda hikâye üzerinde duracağız.

Bekir Sıtkı Kunt, daha çok olaylara bağlı görünüyor ve insanın ruh durumuna fazla önem veriyor. Bu son eserinde dili de pek mükemmel. Bütün hikâyelerinde, ruh durumlarını belirtmek için yalnız bir olayın bir yönünü üstün saydığı seziliyor M. Ş. E. gibi sözü uzatmadan sonuca varıyor.

Bu hikâyelerden çıkardığımız sonuca göre, hikâye olgusunun birinci plânda bir önemi yoktur. Hikâyeci, önce, hikâye kahramanının ruh durumunu tesbit ediyor, olay, bu ruh durumunun belirmesinde, sadece tabiî bir olaydır. "Yataklı Vagon Yolcusu"-nda bu özellik, belirtmek istediği karakterin, hareket ve düşüncelerini birer birer anlatmakla meydana çıkıyor. " Bir anda odacıya karşı garip bir soğukluk ve nefret hissetti. Fakat aynı an içinde yüreğinde tuhaf bir yumuşaklık da duymadı değil. Birbirine aykırı iki hissin karışık tesiri altında, önce kendi nefsini düşündü. Aklı porföyündeki yataklı biletine kaydı. Cüzdanında parası vardı. Vazifesine dönünce işlemiş aylığını hazır bulacaktı!" (Sa: 7) Bu, ruh durumlarının, hikâyede önemli bir yer alma özelliği, "Her günkü insandan biri,, ndeki işinden çıkarılan memurda, "Beşibirlik,, teki karısını öldüren kumarbazda, "Tabak Osman,, daki zengin tipinde, "Yarıkkaya,, daki sahil insanlarında, "Zamane kocakarısı,, ndaki nene ve kızlarda belirmiştir.

Hikâyecinin diğer bir özelliği, ruh durumlariyle olayları iyice uyuşturmasıdır. Bu uyuşma sonucunda, hikâyeye "tam anlamiyle gerçek,, diyebiliyoruz. "Beşibirlik,, te Süleyman Yüceer, karısını kumar için öldürür. "Tabak Osman,, sadece, zengin olduğu için kasabada itibar görür. "Aşkı kamçılayan bahar,,da Vahdet bey, baharı etkili geçen bir ilde tekrar evlenmek sevdasına düşer.

Hikâyelerin hepsinde gerçeğin mayalanmış bir hissesi var. Olgular, yaşayış hayatımızın, en titizlikle seçilmiş olguları. Tipler de öyle. Yataklı vagon yolcusunu, bu hikâyedeki dolandırıcıyı, işinden çıkarılan memuru, kumar oynıyan köylü «Bir çaresi var» daki avukatı ve kadın, «Taşradan gelen hasta,, daki olayları yadırgamadık.

Hikâyenin işlenişinde, yazarın diğer eserlerine nazaran olgun bir dilin hakimiyeti görülüyor. Düşünce ve görünümleri açık, net, olgun bir yazılışla anlatıyor. Ele aldığı tiplerin ekserisi de aramızda yaşıyan fakat ölmiyen tipler. Olayların geçtiği yerlerle, olguların yapıldığı yerleri, kısa kesin çizgilerle tasvir ediveriyor.

Bekir Sıtkı Kunt, az yazıyor. Diliyle beraber sanatı da olgunlaşıyor. Yeni hikâye sanatımızın yazarları arasında, örnek hikâyeleriyle, kendini gösteriyor. Bize zevk veren yeniliklerini beklemek elbette hakkımızdır.

---

(1) Yataklı Vagon Yolcusu Bekir Sıtkı Kunt, Varlık yayınları, 1948, 124 sahife, 100 kr.

AHMET

Yaşamak

— Dostum Fah

Kasabadan biraz ilerleyince derinden derine üzerine sıcak sinmiş ot kokusu duyuluyor. Taze yeşillik inişi yokuşu ne çabuk bürümüş. Sığır kuyrukları, ısırganlar, sütliyenler sanki sözleşip hep birden fışkırmışlar. İşte bir Manisa lâlesi, küçük sapı üstünde mahcup boynunu büken, erkenden yeryüzüne çıktığından sanki utanmış.

Bir ekin tarlasından geçti. Son yağan yağmurlarla tarlalar birden kabarmışlar. Ana toprak doğuruculuğunun hazzı içinde baygın serili. Gür bir ışık içinde buğdaylar sevinçten başaklarını güneşe doğrultuyorlar. Şu sütlüyen otları ne kadar da arsız. Yol boyunca hep sarı sarı, beyaz beyaz çiçeklerini dökmüşler.

İleride iki asker palaskalarını çözmüş, daha rahat ve gevşek yürüyorlar.

Tepeleriyle yükselen, vadileriyle alçalan yumuşak, yeşil ot derili toprak için için kaynıyan bir hayat usaresiyle yüklü. Gözlerde sevme arzusu karşılıksız da olsa işte böyle havalarda ateşlenir. Bir yaprak tazeliğine karışmak ihtiyacı insanı içinden dürter.

Gök kadife yumuşaklığında deniz gibi uçsuz bucaksız ve mavi derinleşiyor. Sırtüstü yatan adam bu maviliği rahat rahat ciğerlerine çekiyordu. Çam ağaçları uzakta, yerle göğün birleşmiş gibi göründüğü yerde gitikçe sıklaşıyor, nefti sırtlar dalga dalga uzaklaşıyordu. İlerideki yamaçların üzerini sıvayan gün ışığı vurmuş İrağalu bir donukluktu. Zaman zaman bir bulutun gölgeli tepelerin üzerinden kayıp gidiyor, düşüncesini tanımadığı ülkelere çağırıyordu.

Mutlaka bir değişiklik olmalıydı. Meselâ şu anda gökten şakır şakır bir yağmur boşalmalı, toprağın korkunç sessizliğiyle beraber içinde yılların biriktirdiği sıkıntıyı, bezginliği de silip süpürüvermeliydi. Ardından bir yağmur sonrasının toprakla bitki karışık kokusu içinde karşıki ormana yürümeliydi. Bol bir yağmurla yıkandıktan sonra ardından güneş vuran yapraklar nasıl görünür, işte öyle çocukluk rüyalarına denk bir tazelikle yanıbaşında o'nu bulmalıydı. Lâstik çizmeleri ayağında, kırmızı manlosu sırtında olmalı, saçlarında gene bir çocuk kordelası, gözlerinde o yeşil şeytanca bakış bulunmalıydı. Kız etten çok cama, duru bir deniz dibinden alınmış bir avuç suya benzeyen parmaklarını ona uzatarak derin bir uğultuyla kaynayan ormanın içerlerine onu çekmeliydi. Bütün dişiliğini yüzünde, gergin vücudunda toplamalı, gözlerinde bir ceylânın yakıcılığı olmalı. O hiç düşünmeden etrafını saran bu dişi cereyanla elektriklenmeğe hazırdı.

Ormanın içerilerine doğru ağaçlar gitgide sıklaşır, insana hem korku, hem güven veren bir loşlukla örtünürdü. Orada geniş yaprakları şemsiye gibi açılmış bir bitkinin dibinde sarmaş dolaş olurlar, alt alta üst üste yuvarlanırdılar. Kolu kolunun ağırlığında, iri dudakları körpe bir çağla tadında buluşur, kendini tamamen takatsiz hissettiği ve daha sonr ne olacağını merak ettiği bir parça pişmanlıkla ka-

KÖKSAL

la Sarhoş

ONGER'e —

rışık rahatlık içinde gözlerin açardı. Gerçek mi, düş mü olduğunu anlamağa çalıştığı sırada kendine gelerek bu zalim hulyadan silkinip kalktı.

Karşısında serilen manzara gene; haşmetli, sahipsiz ve vahşi bir güzellikti. Toprağın üzerinden dumana benzer, ince renksiz bir sıcaklığın yükseldiği farkediliyordu.

Şu anda kendini büyük bir iyimserlik duygusu ile dolu hissediyordu. Bu duygu sanki onun vücudundan taşıp karşıki çamlık sırtlara ve öte yandan kasabanın üzerinden geçerek dalga dalga bütün memleketlere, koskoca bir evrene yayılıyordu. Sevdiği bütün o cânım insanları, yabancı kıtaları, uçsuz bucaksız denizleri dönüp dolaşarak gene ona geliyor, ond birleşiyordu. Şu sırada geçmiş günlere ait ne bir pişmanlık, ne bir kötü söz, ne de yerine getirilemiyen küçük kaygılarımızdan biri, hiç biri bu iyimserlik duygusunu onda gölgelendiremiyordu. Şimdi her şey hafızasının derinliklerinde bir köşeye itilmiş, uzun uykusuna bırakılmıştı. Hiç bir şey bu iyilik duygusuna yaklaşmazdı.

Vücudundan çıkarak bütün canlılara; bitkilere, böceklere, kuşlara, hattâ o burnundan ötesini görmez bencil insanlara varıncaya kadar dağılan bu iyilik duygusundan, içinde bulunduğu bu andan gayrisi yalandı.

İlk defa hiç bir arzunun ağırlığını taşımadan d yaşamanın mümkün olup olamıyacağını düşündü. Bir yağmur sağanağından, uzaklaşan gök gürültülerinden sonra işlerine gidenlerin yaya kaldırımlar üzerinde bıraktıkları kundura sesleri, dolu dizgin geçen yük arabalarının takırtısı, kırık cam parçacıklarını andıran su birikintilerinde oynaşan çocuk gülüşleri, bir bisiklet zili, bir kuzu meleyişiyle yeniden başlayan hayat tertemiz aydınlık ve çağırıcı idi. Onun da bu dünyada içtiği bir fincan kahvesi, doldurduğu bir köşeciği vardı.

Sapanı tutulmak, tarlası sürülmek isterdi.

Büyük gözlerini yıllardır boy boy iyiliklerin, diz boyu rezaletin, ölçülmez yoksulluğun ve dayanılmaz bıyıca güzelliklerin üzerinde bir bir gezdirmişti. Dudakları çeşitli yeryüzü meyvalarının lezzetini tanımıştı bir kere. Kulakları her milletten nağmelere aşina idi. Tutunacak bir dalı olmasa da bir şarkıyı en güzel yerinde bırakıp ta gidemezdi ya. Hele onun hüzünlü tadının derinliğine bir kere indikten, onu bir kere anladıktan sonra.

Kasabaya dönerken kurşuni bir gece yavaş yavaş evlerin arasına, dar sokaklara sokuluyordu. Binaların kül renkli yüzleri birbirine dönük ve sessiz durmuştu. Perdesini indirmeyi unutmuş bir pencereden gaz lambasının portakal ışığı dökülmüş. Bir masanın etrafında toplanmış büyüklü küçüklü, uzun saçlı, keşi kısaçlı başlar dışardan görünüyordu. Düşündü; içilen bir kâse çorba da olsa hep beraber olunca kimbilir ne tatlıdır?

— Yaşamak arzu etmektir, çabalamaktan başka bir şey değil, dedi, kendi kendine.

Dergiler

Mehmet TÜRKERİ

VARLIK

Varlık dergisinde en sevdiğim şey Atatürk sevgisinin sık sık tekrarı ve belirtilmesidir. Atatürk'ü ve prensiplerini o kadar unuttuk ki, arada bir böyle değer bilen gençler arasında halâ aynı heyecanla O'nun sözünün edilmesini, özlemle anılmasını Atatürk için yazılmış buram buram ateş saçan şiirleri buldukça, ne diyelim, içimiz şöyle bir ferahlık duyuyor: Oh! diyoruz, hiç olmazsa gençlik Atatürk'ü unutmamış, Onun prensiplerini gerçek anlamiyle anlamış ve O'na inanmış. Bu yeni nesle, gençlere biz de inanabiliriz artık.

Yaşar Nabi Varlık'ın 353 üncü sayısında yayımladığı «Atatürk ve Gençlik» adlı başyazısını şöyle bitiriyor:

«Türklüğü muhakkak bir ölümden kurtarmış olan Büyük Ata'mıza bir şükran ve minnet borcumuz varsa-ki sonsuzdur- bunu ödemenin en iyi yolu, onun prensiplerine sadık kalmak ve sadık kalınmasını temin için elimizden geleni yapmaktır».

YAPRAK

Son çıkan yaprak'ta da bir çok güzel yazılar ve şiirler yanında da Fethi Giray'ın kaç gündür dilimden düşüremediğim Mustafa Kemal'e adlı şiiri yer almış.Şiiri olduğu gibi buraya alıyorum:

Ankara'nın taşına bakma.
Gözlerimin yaşına bak.
Kaldır da başını
Bir sabah vakti,
Etnoğrafya Müzesin'den,
Memleketin hâline bak!

YAĞMUR ve TOPRAK

Varlık ve Yaprak dergilerini hepinizin az çok bildiğinizi sanıyorum. Fakat Yağmur ve Toprak dergilerinden çoğunuzun haberi olmadığına da emin gibiyim. Oysaki Yağmur ve Toprak bir bakıma Varlık'tan da, Yaprak'tan da, Edebiyat Dünyası'ndan da üstün. Yağmur ve Toprakçılar Köy diyorlar. Davâya dört elle sarılmışlar, savunuyorlar. Köye ait fıkralar, şiirler, hikâyeler hep bu davayı savunmak için kaleme alınmış; dergide bir fikir birliği görüyoruz.

Pek öyle pahalı bir dergi de değil. 16 sayfasında da her satırıyle okuyabileceğiniz Yağmur ve Toprak 15 kuruşa satılmaktadır. 10 sayısının abone bedeli ise 100 kuruştur (P. K. 55 - Ankara)

YENİ SANAT

Yeni Sanat'ın ikinci sayısı ilkine göre oldukça güzel ve zengin imzalarla dolu çıktı. Dergiden son günlerin hemen en güzel şiirlerinden olan, Suat Taşer'in Pencereden Bakarken adlı şiirini aynen sütunuma almadan yapamadım:

Yağmur dediğin
İstanbula yağmalı
İnceden ıncelden ufaktan
Köprünün demirleri ıslanmalı
Yeni Cami avlusunda güvercinler
Tüyleri bulut renginde
Gözleri bir damla su
İnsanlar tramvaylar dolusu
Tramvaylar ıslanmalı
Vapurlar gelip geçmeli uzaktan
Garip garip seslenmeli
Elleri pamuk gözleri çakır
Samatyada bir kız
Oturmuş da roman okur
Kırmızı fener sokağında
Merdivenli kapılar
İçerde bir kadın
Ah içerde bir kadın
Dışarda merdivenlere yağmur yağar
Tut ki âşıksın
İstanbuldasın
İncecikten bir yağmur
Cebinde paran da var
Oturur da içer misin?

YENİ BİR HİKAYECİ: BÜLENT ORAN

İlkin «Pabuçlar» adlı bir hikâye kitabı yayınladı. Bunu «Kendini Arıyan Adam» adlı romanı takip etti. Şimdi bir günlük gazetede tefrika sırasını bekliyen bu romanın ikinci cildi de hazır: «Ciğersizler Ordusu» ve tamamlanmış, araya konmuş pek çok küçük hikâye.

Bütün bunları bize veren adam yaşını, başını almış bir edebiyat meraklısı değildir. Tam tersine gençliği burum burum tüten bir yirminci yüzyıllıdır.

Bülent 1924 yılında doğmuş, hem okumuş hem yaşamış, hem de [illegible] toplamak için günlerce «duygu» ve «titiz» [illegible] çıkmıştır. Yazılarında [illegible] hayat macerası teşkil eder. Burada okuyucularımız «Suratı Kirli Çocuklar» [illegible] hayatımızdan bir [illegible] canlandırmaktadır.

[illegible] ONGER

Suratı kirli çocuklar

Çelik çomak oyunu kavgalı bitti. Makasçının oğlan, polisinkilerin en küçüğüne çomağı fırlatmıştı. Hem de suratının tam ortalık yerine... Bu hali gören Halime Hatun un yüreciği ağzına gelmişti. Parmağını damağına bastırdıktan sonra, yuvarlanırcasına vaka yerine koştu.

Yumurcaklar, heyecanlanmış, nefes alırcasına küfür edip duruyorlardı. Onlardan bir kaçını iteliyerek aralarına sokuldu. Kazaya uğrayan kahraman, olanca sesiyle ağlıyordu. Kaşı yarılıp aşağı doğru sarkmıştı. Kıpkırmızı yüzünde, ter ve göz yaşları, coğrafya hocalarının karatahtaya çizdikleri nehir yolları gibi kol kol akıyor ve burun bölgesindeki taşkın sümüklerle birleşerek ağıza doğru yol alıyorlardı.

Halime hatun, çocuğun başını köhnemiş elleri arasına alarak:

— Tövbe yarabbim, tövbe, diye söylendi.

Kan, gözü kapamış, çığlıklar artmıştı.

İhtiyar, dişsiz ağzında bir takım sözler geveliyordu.

— Hele, hele... bakın şunların yedikleri naneye... Tüh, tüh, tüh... Neyse ki verilmiş sadakaları varmış da büyük Allahım gözü korumuş.

Bunları söylerken etekliğinin ambarı andıran cebinden, yabancı devlet bayraklariyle resimlenmiş dökük boyalı tabakasını çıkarmış ve bir avuç tütünü yaranın üzerine dökerek oymalı mendiliyle bağlayıvermişti. Artık içi rahattı. Çünkü vicdani vazifesini yapmıştı. Gürültüye karışıp tek kelimesi bile duyulamayan, duyulsa dahi kulak asılmıyacak olan bir takım eski zaman hikmetleri yumurtladıktan sonra, bir ucunu mandallamayı unuttuğu çarşafına dönmüştü.

Makasçının oğlan yaptığı işten memnun, koltuklarını, pek sevdiği sihirbaz Mandrake gibi altında kabartmış; bundan sonra mızıkçılık yapacak kalleşlerin beyinlerini patlatacağından dem vuruyordu. Bazı rakip büyükler, bu palavralara dudak bükerken, her şeyi hayretle seyreden ufaklar, burunlarını çekerek korka korka dinliyorlardı. Kan, *heyecanlarını* kamçılamıştı. Vurup öldürmenin, katilliğin o, arzu verici zevkini duyuyorlardı.

Yaralı, düşmanının ailesindeki abla, ana, yenge ve diğer bütün dişilerin küfürle *hatırlarını* soruyordu. Kadınları becerme faslı bittikten sonra; baba, ağabeyi, amca, dayı ve sairenin bıyıklarına abdest bozma faslına girdi. Öyle hararetle ağlayıp sövüyorduki tazyike dayanamıyan sümükleri, rahatları kaçarak dışarıya uğramışlardı. Bu gidişle bütün nezlesi kökünden sökülüp gideceğe benziyordu.

Öteki gürünün oyulmo tehdit lerine aldırdığı yoktu.

Sıkı mı, diyordu *ağlaya-rak*, sülâleni...

— Ulan sülâleme laf söyleme şimdi gebertirim.

— Hayva gebertirsin. Bak büyük abime sülim de gör gününü... Bir daha bizim ordan geçebilir misin?...

— Nah geçemem...

Sıra, ailelerdeki kuvvetli şahıslarla tehdide gelmişti. Birinin boksör akrabası vardı, diğerinin halasının oğlundaki pazular taş gibiydi. Bıçak saplama-sını, bileniler, muştası, yarım metre uzunluğunda tabancası olanlardan bahsediliyordu. Fakat kazazede dilini çıkarıp dudakları üzerindeki tuzlu birikintileri yalıyarak:

— Pışt, onlarda bir şey mi ki yaniya, diye bağırdı, benim amcam halâ mapusanede... Mapusluk bu, boru mu? Halamı dokuz yerinden bıçakladı.

Ve tekrar küfürlü ağlamasına devam etti. Bu şerefli olayı en sona saklamış ve hasmını kalbinden vurmuştu. Bütün çocuklar, elindeki kanlı kaması ve surağına korkunç bir ifade veren kömürümsü bıyıklarıyla, bu dehşetli amcayı tahayyül ettiler. Kendi babalarının pısırık kardeşlerini düşünerek, böyle müthiş bir amcaya sahip olamamanın kıskançlığıyla üzüldüler.

Küçüklerden biri cadı görmüş gibi titrek bir sesle:

— Annesi, diye bildirdi.

Annesi...

Kötü haber ne de çabuk yayılmıştı?

Gürültü durdu. Hattâ ağlama bile... Bütün başlar işaret edilen tarafa doğru döndüler. Havranın köşesinden doğru hızla gelen, uçuşan etekleri bile kızgınlık taşan kadına baktılar. Kadın *hemencecik* arayı geçiverdi.

— Nerde, diye bağırdı, bu halı yiyen boyu bosu devrilesice nerde?

Makasçının oğlan kayıplardaydı. Çabucağın içinde nası da yok olmuştu? Bilmiyorlardı.

Öfkeli kadın, suratı sarılı çocuğunu yanına çekerek:

— Seni hınzır şezil, dedi, evden, depoya üç dört kol suyu bile çekmeden dışarı fırlamanın sonu böyle olur. Bu arsız meymenetsizler adamı bile öldürürler.

Sesini değiştirerek ilâve etti:

— Bu halı yiyen [illegible]

bacaklarını ayıracağım.

Tehdit mühimdi. Küçükler, gerçi şimdiye kadar bacağı ayrılmış birini görmemişlerdi ama, bunun kötülüğünü tahmin etmek zor değildi.

Yanlışlıkla, kendilerinden biri sanılmasın diye:

— Sıvıştı, dediler; sizi görünce kaçmış olacak.

— Yerin dibine batsın, uğursuzun dölü.

Bağı çözmüştü.

Oğlu anasının eşiğinden dünyaya çıktığı andakini gölgede bırakacak bir yaygara kopardı.

— Sen de çok zırlama... Tuh... Bu ne?.. Tütün... Hiç bir şey belli değil.

Çocuk.

— Görmüyorum diye bağırdı.

— Sakın kör olmasın? Bu pisliği de hangi ... icadetti?

— Aman anne yanıyor.

— Kim diyorum size, diye ana sualini tekrarladı. bu hainliği yapan geberesice kim?

— Makasçının İrfan.

— O il malûm, be tütünleri koyan aptalı soruyorum.

— Halime teyze.

Kadın rüzgârın dalgalandırdığı çamaşırlardan yana baktı. Bakışlarında şimşek falan çakmıyordu ama, hayli korkunçtu. Yastık kılıfları bile bundan ürkmüş gibi daha fazla titreştiler. Halime hatun yamalar ve hatıralar dolu yorgan yüzünü asmağa uğraşıyordu. İşine pek dalmıştı. Zira romatizmasiyle rüzgâr elele vermiş zorluk çıkartıyorlardı.

Yumurcak, ateşe oturtulmuş gibi viyaklıyor, durmadan:

— Anamın kör oldum diye haykırıyordu.

Güneş, görücü karşısındaki kızlar gibi kızarıp bozardıktan sonra, tepelerin ardına sıvışmıştı. Sinsi bir karanlık vaka yerine olanca insafsızlığıyla hücum ediyordu.

Küçük seyircilerden bazıları evlerine geç kaldıkları, kapıdan girerken çimdik, tokat veya sopa yemek ihtimalleri arttığı halde bir türlü oradan ayrılmak istemiyordular.

Ana yaralı ve *sümüklü* oğlunu kolundan çekerek *yürüdü*. Bir takım mütalealar ileri süren merak dolu bir kuyruk da takip etti. Durdu ve sesdi.

Kadın:

— Hanım diye çatallı sesiyle konuşmağa başladı; sen bizim çanımıza ot mu tıkamak istiyorsun?

Budala hatipler nasıl kaideten kürsüleri yumruklarlarsa, o da mahalle karılığı usulünce ellerini kalçasına dayamıştı. Şom ağızlı bir kadına yaraşacak bütün lânetleri yağdırıyordu. Bu arada sık sık korasının polis olduğu, şayet onun beyni atacak olursa, dünyayı kafalarına geçireceği de ilâve olunuyordu. Bir insanın minnacık kafasına koca dünyayı geçirmek az değildi.

Halime hatuncuk şaşırıvermişti.

— O, iyilik olsun diye yarım

(Sonu 4 üncüde)

YAHYA KEMAL'İN SANATI HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

Celâl Sılay

Şiir bir kelime sanatı ise Yahya Kemal bir kelime sihirbazıdır. Kelimeler bir millet binasının mana çatısını yapan malzemelerse Yahya Kemal'in kullandığı bu malzemeler eskidir.

Şiir, sadece şiir için değilse, şairin dünyasının has bir meseleye temas eden bir ifade sanatı ise Yahya Kemal'in ifadesi de eskidir.

Halbuki sanatın bütün sanat tarihinde gördüğümüz örnekleri gösterir ki kıymet dilde eskise bile manada eskimez.

Dilde ve manada eski olan her şeyde eskidir, yahut hiç bir şey değildir.

Sinan Korle

Sanatkârı yalnız bir güzelci, bir öğürü ve bir süsleyici olarak kabul edenler için Yahya Kemal muhakkak ki yaman bir üstad, esasen bir sanatkârdır.

Yavuz Sultan Selim'in zaferleri, gürül gürül akan altın musluklu çeşmeler, koyda yıkanan Leylâ'lar; bunlar cidden güzel şeyler, güzel ama madalyanın öte tarafı. Onları sanat dışı mı edeceğiz?. Köprüaltını, şiş dalaklı Memiş'leri, Kezibanları, Fatmaları ne yapalım?. Onları da çıraklar, kalfalar düşünsün..

Fahir Onser

Esas olan kişiler değil, fakat fikirlerdir. Yahya Kemal'in hangi fikir akımına bağlı olduğunu düşünmeliyiz. Bu konuda geçen sene taraftarları ile küçük bir tartışmamız olduğu için tekrar meseleyi genişletmek istemiyorum. Sadece şu kadarını söyleyeyim: Yahya Kemal'in sanatı, geleneğe bağlı, Doğu-İslâm kültürüne dayanan bir sanattır. Onun bütün kaderci unsurlarını kendinde toplamış gibidir. Toplumun zaruretlerinden çok ferdin mucizesine inanmıştır. Şiirleri toplu olarak bir kitap halinde yayınlandığı vakit, sanatının bu vasıfları daha iyi belirecektir.

Cavit Yamaç

Yirminci asır, insanoğlunun kendini idrakidir. Bu idrakin dışında kalıp manzumeler yazan kimseler, aklımızda silik birer hâtıra gibidirler. Bütün titizliğini kullanarak hâlâ hayalde kalan manzumeciler bu kubbede baki kalacak seslerden değildir. Benim bu sınıf adamlar arasına ilk koyacağım isim: Yahya Kemal'dir.

S. Hakkı Esatoğlu

Yahya Kemal'i sevdiğim, beğendiğim zamanlar oldu. Fakat son yıllar içinde yeni yayınladığı şiirlerde onu anıldığı naveve yükseltecek hiç bir fevkalâdelik bulamıyordum. Altmış beşinci doğum yıldönümü dolayısiyle yapılan törene gittiğim vakit konuşan hatipler ve dinlediğim şiirleri beni tamamen hayal sukutuna uğrattı. Demek eski şiirleri de ancak gençlik devremizde bizi sihirleyebilmiş. Neticede şu kanaate vardım: Politikada olduğu gibi sanat hayatımızda da değerlerimizin yeni baştan elenmesine, realite hükümlerimizin tarafsız ve gerçek bilginler yönünden (İsmail Habip, Nihat Sami hariç) objektif olarak tesbit edilmesine şiddetle ihtiyacımız var..

Hüsamettin Bozok

Yahya Kemal, Şeyh Galip'ten bu yana, Türk şiirinin belli başlı zirvelerinden biridir. Yüz elli yıldanberi edebiyatımız, gittikçe çöküntüye giden bir hayat düzeni içinde ; kendi devrini aşacak pek az kimse görmüştür. Bağlı bulunduğu sanat dünyasının Kemal noktasına ulaşan Yahya Kemal, elindeki malzemeyi titizlikle kullanan ve bayağılığa düşmekten pek çekinen bir sanatkâr özü taşır. En güzel Türk dilini, bazan eski bazan yeni kalıplar içinde sağlam bir mısra yapısında başarıyla kullanmıştır. Yeni bir ahenk peşinde koştuğuna, şiirimize yeni bir ses getirmenin sancılarını çektiğine şüphe yoktur.

Bunlar küçümsenecek şeyler değildir. Yahya Kemal, gerek kendisinin, gerek hayranlarının değer ölçülerine göre, şüphe yok ki, pek büyüktür. Fakat, yüzü istikbale çevrili değil, maziye dönük bir şairdir. Eserlerinde gelecek nesilleri elinden tutup tarih boyunca koşturacak bir «hava» bulmak güçtür. Pasif bir mazi hayranlığı ile beslenen Yahya Kemal, daha şimdiden, mevcudolanla yetinmiyecek olanlara hiçbir şey vadetmiyor. Sanatkârı bir yarı ilâh yapan, çevresine aşıladığı yaşama zevkidir. Sanatkâr kitleleri tarihin tekâmül akışı içinde ve insanlık ölçüsünde kımıldatabildikçe büyük kalır. Medeniyet tarihi, onun, ileriki nesillere birer enerji kaynağı olacak dasitanı bir kahraman olmasını her zaman için beklemiştir. Homiros'un, Dante'nin, Shakespeare'nin, Michel Angello'nun Beethoven'un, Tolstoy'un ve Romain Rolland'ın büyüklüklerinde bir sır yoktur. Lâkin Yahya Kemal'in eseri, daha çağdaşları sağken, güzel fakat taşlaşmış bir heykel gibi karşımızda duruyor. Bugün olduğu gibi yarında, gerek Türk milleti, gerek insanlık topluluğu içinde gelecek nesiller, onda, bir hamle kaynağı bulmakta güçlük çekeceklerdir.

Turhan Gürkan

Süs köpekleri, süs bitkileri olduğu gibi süs sanatkârları da vardır ve Yahya Kemal bunlardan birisidir. Onun en büyük hatası, kuş beyinli Divan Edebiyatı safsatasını *yeni bir ruh ve ifade* vermek kaygusiyle hortlatmış olmasıdır.

Altmış beşinci anma yılındaki kaynaşma, sanat adamının harcandığı bu memlekette, sadece bir başarıdır ve Yahya Kemal bu dünüm yerinin kiracısı halinde bulunduğu için bir kıymet halini almıştır. Yoksa şairliği bu kıymetin de altında kalır.

Sabahattin Hüsnü

Yahya Kemal iflâs etmiş bir şiir anlayışının son ve büyük bir temsilcisidir.. Bugün yaşlı amcalar, dedeler ve henüz onların etkilerinden kurtulamıyan bazı gençler Yahya Kemale çılgıncasına hayrandırlar. Fakat daha genç neslin, gelecek nesillerin Yahya Kemal'i anlayıp ta seveceklerini hiç sanmam. Yahya Kemal'in şiirimize bazı yenilikler getirdiği doğrudur. Fakat buna rağmen Yahya Kemal tamamen eski ve Doğunun statik görüşüne bağlı kalmıştır. Bugün için bunu bir kusur sayarsak eğer, bu kusurun başlıca sebeplerini şairin yaşında yetiştiği zaman ve muhitte aramamız gerekir.

Vildan Murat

Yaşı otuzdan yukarı olanların, başka bir deyişle, eski zevkin etkisinden kendini kurtaramıyanların adetâ Tanrılaştırdıkları Yahya Kemal Beyatlı (65) yaşını doldurduğu için törenler yapıldı. Gazetelerin ve radyo yaygaralarının yanında yaşlı şairin eserlerini şöyle gözden geçiriverdik. İlk gözümüze «dudaklardaki tuzun» lezzetinden söz açan «Vuslat» ilişti. «Boynunda onun kolları, koynunda o yaran» diyen mısrağından atlıyarak aşk aristokrasisini savunan, aruz ölçüsüne, kurnazca dökülmüş, diğer bütün manzumelerde boşuna milletimizi, halkımızı aradık. Bu büyük şair, Atatürk için, istiklâl şehitleri için de muhakkak bir şeyler yazmış olacak!. Ama biz bulamadık.

Tarih karşısındaki hayranlığını unutacak kadar kalpsiz değiliz. Gençlere didaktik anlamıyla elbette bir şeyler verdi. Ama tabii değil, hayatın kendisi değil. Ne yalan söyliyelim Sayın Şairin mısralarını okurken bir zevk duyamıyoruz. Çünki içinde bizim genç nesil, yokluk, pahalılık neslinin çektikleri, ıstırapları ve hayalleri yok. Biz, Türkiyeyi kavrıyan, Türk milletine dost elini uzatan, suni ahenk yerine, iç ahengiyle ürperen mısra bütününü arıyoruz.

EDEBİYAT ★ SANAT FİKİR ★ AKTÜALİTE

Yeni Bir Heykeltraşlığa Doğru

Londra Hanover galerisinde, bir kaç ay önce, tamamen yeni bir heykel anlayışına dayanan bir sergi açıldı. Sergiyi açan 36 yaşlarında Reg Butler adında bir mimardı. Reg Butler II inci Dünya savaşından önce hem müşavir mimarlık yapıyor ve hem de Mimar Okulunda öğretmenlik ediyordu. Fakat savaş sırasında bir kasabada demirciliğe başladığını görüyoruz. Her halde yeni eserlerindeki garip tekniğin son mesleği ile ilgisi olsa gerektir.

Reg Butler çocukluğunda heykel yapmağa heves etmişti. Sonraları Henry Moore'un ateşli bir öğrencisi oldu; Hattâ iki yıl önce Henrh Moore Battersea Park'taki heykelleri yaparken ona yardımcılık da etti. Fakat Henry Moore'un eserleri hareketsizdir, abideye benzer. En sevdiği karakteristik pozu da vücutlara hafif bir eğiklik vermektir.

Butler ise ölü ağırlığı sebebiyle taştan pek hoşlanmaz. Tam tersine herşeyden çok atılganlık, gerginlik ve hareketi ifade etmeği sever. Hattâ heykelleri için «üç boyutlu bir çizgi» bile denilebilir.

Butlerin bütün eserlerinde bakim yuvarlak veya oval bir birleşme noktası vardır. Geri kalan kısım ise kıvrılıp bir denge içinde birleştirdiği ince demir çubuklardan ibarettir. Tabii bu sebeple eser bir kil modele hiç bir benzerlik göstermez. Sergide gerçek bir vücut şeklinde ancak bir heykel vardır, diğerlerinde hatlara istediği kıvrımları vermiştir fakat bütün bu kıvrımlar derhal kafamızda bir insanın ruhî durumu ve davranışını canlandırır. Bunu heykeldeki çeşitli hareketlerin bağlılığiyle yapar. yoksa heykeller basit bir temsil olmaktan çok uzaktır. Heykellerdeki hareket ifadeleri bir mânaya, bir gayeye doğru yönelmiştir.

Butlerin şekillerinde doğrudan doğruya insanı hatırlatan kısımlar Moore'un oymalarındakinden de azdır. Fakat Butler yeni bir teknik görüşle heykel yapmağa başladığı zaman, tahta ve taşt, insan duygularını çok hapsetmekle suçlandırmıştı. Eserleri, gerçi, demir çubukların inceliği, adalelerin köşeliği sebebiyle bazan böceklere benzerler; Butler bunu henüz daha gelişme çağında olmasına vermemizi söylemektedir.

Butler koyu bir hümanist'tir; çizgilerini hep hayattan alır. Kendisi realizmi uzun zamandanberi gerçekten yaşıyan hiç bir şey yaratmamış olmakla suçlandırmaktadır. Bütün amacı insan şeklini yeni bir sembolizmle ifade edebilmektir ve işte bu yaratma ateşi içinde yeni bir ifade tarzı arayıp durmaktadır.

İngilizceden Dilimize Çeviren :
Gülten Özok

Suratı kirli çocuklar

(Baş tarafı 3 üncü sayfada)

paket tütününü ve işlemeli mendilini feda etmişken, sanki kabahat işlemişcesine harekete maruz kalıyordu. Bahkocasının başı kuyu rığında yarıldığı zaman da böyle tedavi etmişlerdi .

Ana, nihayet hıncını ve içinin zehirini bu kötü kelimelere bindirerek boşaltmıştı.Son numara *olarak*, çamaşır ipinin desteği *olan* sırığı çekti ve uzaklaştı. Oyun bitmişti. Çocuklar, bu beklenmedik eğlenceden memnun, fakat evde kendilerini karşılayacak cezadan müteessir, teker teker yok o*luverdiler.*

Halime hatun, iki paket öküz başı çividiyle parlattığı gömleklerine baktı. Toprakla kucaklaşmışlardı. İğildi, genç kızlığını beraber geçirdiği, beraber kaybettiği hayat arkadaşı yorgan yüzünü aldı. Buruşmuş elleriyle çamurlanan kısımları silmeğe çalıştı.

Onun, sessizce çamaşırlarını topladığını seyredenler oldu, fakat kimse gözlerini buğulayan yaşları göremedi.

Sahibi ve Yazı İşlerini Fiilen İdare eden:
Mehmet AKUZUN
Sekreter :
Sabahattin Hüsnü
Not: Her türlü müracaat Sekreter adına yapılmalıdır.
Abone: Yıllığı: 250
Altı aylığı 150 Kuruş
Adres:
P. K. 445 — İstanbul
Dizildiği ve basıldığı yer:
ÜLKÜ Basımevi

OKUYUCULARIMIZA

Dergimiz İstanbul'da İKBAL KİTABEVİ ile anlaşmıştır. Aşağıdaki kuponu keserek İkbal Kitabevine götürdüğünüz takdirde İkbal size kendi yayınlarında % 25 tenzilât yapacaktır. Bu haberi dostlarınıza da duyurmanızı rica ederiz.

Edebiyât Dünyası
İkbal Kitabevi
Kupon No. 1